Книга пол.

25-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1942
ИЮНЬ
13
ШАМАТКУН
136(6071) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ

Совет Союзĕпе Великобританин тата Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен вăрçăри туслăхĕ çирĕпленсе пырать

ССР Союзĕн Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. Молотов юлташ Лондонра тата Вашингтонра пулни

Гитлерла Германие тата Европăри унпа пĕрле вăрçакан çĕршывсене хирĕç пыракан вăрçăра союзлă пуласси çинчен тата вăрçă хыççăн пĕр-пĕринпе килĕштерсе пĕр-пĕрне пулăшса тăрасси çинчен ССР Союзĕпе Великобритани хушшинче тунă Договора алă пусни

ССР Союзĕн Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. Молотов Лондонра пулни çинчен Англипе Совет Союзĕ панă коммюнике

Вăрçă туса пырас тата вăрçă хыççăн Европăра мирпе хăрушсăрлăх организацилес ыйтупа 1941 çулти декабрь уйăхĕнче Мускавра Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕ И. В. Сталин тата Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. Молотов, ку пĕр енчен, тата тепĕр енчен Ютçĕршыв Ĕçĕсен Министрĕ г. Антони Иден хушшинче пулса иртнĕ калаçусене малалла тăвас майпа, Лондонра Премьер-Министр тата Оборона Министрĕ г. Уинстон С. Черчилль тата Ютçĕршыв Ĕçĕсен Министрĕ г. Антони Иден, ку пĕр енчен, тата тепĕр енчен СССР Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. Молотов хушшинче малаллахи калаçусем пулса иртнĕ. Кăмăллă та уçăмлă лару-тăрура пулса иртнĕ çак калаçусем майăн 26 мĕшĕнче «Гитлерла Германие тата унпа пĕрле вăрçакан Европăри çĕршывсене хирĕç пыракан вăрçăра ССР Союзĕпе Великобританири Пĕрлешӳллĕ Королевство Союзлă пуласси çинчен тата вăрçă хыççăн пĕр-пĕринпе туслăн çыхăнса тăрса пĕр-пĕрне пулăшасси çинчен» Договор туса алă пуснипе вĕçленнĕ. Çак договора (унăн текстне паян пичетлесе кăларатпăр) СССР ячĕпе В. М. Молотов тата Пĕрлешӳллĕ Королевство ячĕпе г. А. Иден алă пуснă. Калаçусенче ССР Союзĕн Лондонри Посолĕ И. М. Майский тата Ютçĕршыв Ĕçĕсен Министрĕн яланхи Заместителĕ г. А. Кадоган пулнă.

Çак договор икĕ çĕршыв хушшинчи малашнехи ырă çыхăнусен çирĕп никĕсĕ пулса тăрĕ тесе, Совет Союзĕпе Пĕрлешӳллĕ Королевство хушшинче халиччен пулнă тачă çыхăнăва, вĕсем пĕр-пĕрне чĕререн ăнланса тăнине татах та çирĕплетĕ тесе, çавăн пекех тата çак икĕ çĕршывпа Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсем хушшинчи (калаçусем пыни çинчен тата Договор туни çинчен Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсене пĕлтернĕ) çыхăнăва та ытларах çирĕплетĕ тесе икĕ Правительстви те шанса тăраççĕ. Икĕ енĕ те тата çакна шанса тăраççĕ: гитлерла Германие тата унпа пĕрле вăрçакан Европăри çĕршывсене татăклăн çĕнтерессишĕн пыракан кĕрешӳре çак Договор çĕнĕ хăватлă хĕçпăшал пулса тăрĕ тата çĕнтерӳллĕ вăрçă хыççăн икĕ çĕршыв тачă çыхăнса пурăнассине ĕçе кĕртме май парĕ.

В. М. Молотов Великобритани Премьер-Министрĕпе г. У. Черчилльпе калаçнă вăхăтра 1942 çулта Европăра иккĕмĕш фронт тăвас тĕлĕшпе умра тăракан чи çивĕч задачăсем пирки икĕ çĕршывĕ те пĕтĕмĕшпех калаçса татăлнă. Çак ыйту тăрăх пынă калаçусенче В. М. Молотов, И. М. Майский, генерал-майор Исаев, контр-адмирал Харламов тата г. Черчилль, г. Эттли, г. Иден тата Британи тинĕс-çар флочĕн, сывлăш-çар флочĕн штабĕсен начальникĕсем пулнă. Великобританирен Совет Союзне самолетсем, танксем тата ытти çар материалĕсем ярас ĕçе малалла лайăхлатас ыйтусене те сӳтсе-явнă. Çулте асăннă мĕнпур ыйтусем çине пĕр пек пăхнине икĕ енĕ те савăнса палăртнă.

Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. Молотов Вашингтонра пулни çинчен Совет Союзĕпе Америка панă коммюнике

Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕн Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ В. Молотов, Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен Президенчĕ г. Ф. Рузвельт чĕннипе, Вашингтона майăн 29-мĕшĕнче çитнĕ те темиçе кун хушши Президентăн хăни пулнă. Вăл Вашингтонра пулни Президентпа унăн советникĕсем, ку пĕр енчен, тата тепĕр енчен В. Молотовпа унăн помощникĕсем хушшинче пĕр-пĕринпе туслăн калаçма майсем туса панă. Калаçура çаксем пулнă: Совет Союзĕн США-ри Посолĕ Максим Литвинов, г. Гарри Гопкинс, США çарĕн штаб начальникĕ генерал Джордж К. Маршалл тата США-н тинĕс-çар флочĕн Главнокомандующийĕ адмирал Эрнст Д. Кинг пулнă. Государственный секретарь г-н Горделл Хэлл кайранхи калаçусенче, вăрçă ыйтăвĕсемпе мар, урăх ыйтусемпе пынă калаçусенче пулнă. Калаçусем вăхăтĕнче 1942 çулта Европăра иккĕмĕш фронт тăвас тĕлĕшпе тăракан чи çивĕчри задачăсем пирки пĕтĕмĕшпех калаçса татăлнă. Кунсăр пуçне, Совет Союзне валли США-ран самолетсем, танксем тата ытти хĕçпăшалсем тăратассине ӳстерес тата хăвăртлатас мероприятисене сӳтсе-явнă. Малалла тата, вăрçă хыççăн ирĕклĕхе юратакан халăхсем валли мирпе хăрушсăрлăх туса хурас енĕпе Совет Союзĕпе Америка пĕр-пĕринпе çыхăнса тăрас тĕп ыйтусене сӳтсе явнă. Çак мĕнпур ыйтусем çине пĕр пек пăхнине икĕ енĕ те пысăк кăмăлпа палăртнă.

Визит вĕçленнĕ хыççăн В. Молотовран Президент хăйĕн шухăшне, çак калаçусем пĕрлешнĕ нацисен пĕрлехи тĕллевĕсене пурнăçа кĕртес ĕçре Правительствăсем таччăнрах тата усăллăнрах çыхăнса тăрас ĕçе пысăк усă кӳрĕç тесе шутланине И. В. Сталина каласа пама ыйтнă.

ССР Союзĕпе Великобритани хушшинчи Договора алă пуснă май VI-мĕш Георгпа М. И. Калинин пĕр-пĕрин патне янă телеграммăсем

Гитлерла Германие тата Европăри унпа пĕрле вăрçакан çĕршывсене хирĕç пыракан вăрçăра пĕр-пĕринпе союзлă пуласси çинчен тата вăрçă пĕтнĕ хыççăн пĕр-пĕринпе килĕштерсе ĕçлесе пĕр-пĕрне пулăшса тăрасси çинчен ССР Союзĕпе Великобритани хушшинче тунă договора алă пуснă май Великобритани Королĕпе VI-мĕш Георгпа СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ М. И. Калинин пĕр-пĕрин патне çакăн пек телеграммăсем янă:

VI-мĕш Георг М. И. Калинин патне янă телеграмма

«Эпĕ çак ĕçре Сире, г-н Президент, союзлă Договор тунă кун эпир пĕр-пĕринпе килĕштерсе ĕçлени мана савăнтарни çинчен каламасăр ирттерсе яма пултараймастăп.

Çак Договор пирĕн икĕ çĕршыв туса пыракан йывăр та хаяр çапăçура çав икĕ çĕршыв тăрăшнине çутатса тăрать тата вĕсене пирĕн çĕнтерӳ хыççăнхи çулсенче пĕр-пĕринпе чĕререн килĕштерсе ĕçлесе пĕр-пĕрне пулăшса тăма хушать.

Манăн çакна шанса тăрас килет: Эсир те, г-н Президент, çак Договора ман пекех пĕтĕм чĕререн хапăл туса йышăнса тăнине, Эсир те çав Договор пирĕн икĕ çĕршывшăн кăна мар, пĕтĕм тĕнчешĕн усăллă пулса тăнине ман пекех шанса тăратăр пулĕ, тетĕп».

М. И. Калинин VI-мĕш Георг патне янă телеграмма

«Пирĕн çĕршывсем хушшинчи союзлă Договора алă пуснă май Сирĕн Величество палăртнă савăнăçа эпĕ пĕтĕмĕшпех хапăл туса йышăнатăп.

Эпĕ шанатăп: халĕ çеç алă пуснă Договор пĕрлехи тăшмана хирĕç нимĕне хĕрхенмесĕр пыракан хаяр çапăçури пирĕн çĕршывсен боевой союзне татах та ытларах çирĕплетĕ, унтан тата пирĕн çĕнтерӳ хыççăнхи çулсенче пĕр-пĕринпе чĕререн килĕштерсе ĕçлесе пĕр-пĕрне пулăшса тăрассине пурнăçа кĕртсе пырĕ.

Эпĕ те, Сирĕн пекех, Сирĕн Величество, çав Договора пĕтĕм чĕререн хапăл туса йышăнатăп, вăл Договор пирĕн икĕ çĕршывшăн кăна мар, пĕтĕм тĕнчешĕн усăллă пулса тăрассине шанса тăратăп».

Гитлерла Германие тата Европăри унпа пĕрле вăрçакан çĕршывсене хирĕç пыракан вăрçăра союзлă пуласси çинчен, вăрçă пĕтнĕ хыççăн пĕр-пĕринпе килĕштерсе ĕçлесе пĕр-пĕрне пулăшса тăрасси çинчен Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕ тата Великобританири Пĕрлешӳллĕ Королевство хушшинче тунă

ДОГОВОР

Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕн Верховнăй Совечĕн Президиумĕ тата

Унăн Величестви Великобританин, Ирландин тата Британин тинĕссем хыçĕнчи çĕрĕсен Королĕ, Индин Императорĕ,

Германие хирĕç пыракан вăрçăра пĕрле кĕрешесси çинчен Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕн Правительстви тата Пĕрлешӳллĕ Королевствăри Унăн Величествин Правительстви пĕр-пĕринпе тунă килĕшӳвĕн, Мускавра 1941 çулти июлĕн 12-мĕшĕнче алă пуснăскерĕн, условийĕсене тепĕр хут çирĕплетсе хурас тата ăна формальнăй договорпа улăштарас тесе,

Вăрçă пĕтнĕ хыççăн мире сыхласа тăрас ĕçе тата Германия е Европăри агрессиллĕ ĕçсенче унпа çыхăннă государствăсем малашне татах агресси тăвассине пĕтерсе лартас ĕçе пулăшас тесе,

Малалла, мирлĕ договор тунă чухне тата ун хыççăнхи реконструкци тапхăрĕнче, Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен президенчĕпе Великобританин Премьер-Министрĕ 1941 çулти августăн 14-мĕшĕнче тунă декларацире, Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕн Правительстви хутшăннă çав декларацире каласа панă принципсем тăрăх тăвас реконструкци тапхăрĕнче хăйсем пĕр-пĕринпе тата ытти пĕрлешнĕ нацисемпе таччăн çыхăнса ĕçлесшĕн пулнине кăтартса парас тесе,

Юлашкинчен, Германия е Европăри агрессиллĕ ĕçсенче унпа çыхăннă кирек мĕнле ытти государство та çак пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсенчен пĕрин çине тапăнас пулсан пĕр-пĕрне пулăшмалла тăвас тесе,

Çав ĕçсене тумашкăн пĕр-пĕринпе договор тума шут тытнă тата хăйсен полномочнăй представителĕсем пулма çаксене уйăрса хунă:

Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕн Верховный Совечĕн Президиумĕ—Вячеслав Михайлович Молотова, Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарне,

Унăн Величестви Великобританин, Ирландин тата Британин тинĕссем хыçĕнчи çĕрĕсен Королĕ, Индин Императорĕ, Великобританири Пĕрлешӳллĕ Королевствăпа Çурçĕр Ирланди ячĕпе—хисеплĕ Антони Идена, Парламентăн членне, Унăн Величествин Ютçĕршыв Ĕçĕсен Министрне;

Çак çынсем хăйсен тивĕçлĕ формăпа çырса хатĕрленĕ полномочийĕсене кăтартнă хыççăн пĕр-пĕринпе çакăн пирки килĕшсе татăлнă:

I. ПАЙ.

1-мĕш статья. Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕпе Пĕрлешӳллĕ Королевство пĕр-пĕринпе тунă Союз тăрăх, Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсем Германие хирĕç тата Европăри агрессиллĕ ĕçсенче унпа çыхăннă мĕнпур государствăсене хирĕç пыракан вăрçăра пĕр-пĕрне çар тĕлĕшпе тата ытти тĕлĕшпе те пулăшу парса тăма тата тĕрлĕ майпа пулăшса тăма пĕр-пĕрне сăмах параççĕ.

2-мĕш статья. Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсем—гитлерла правительствăпа е Германин кирек-мĕнле ытти правительствипе те, агрессиллĕ шухăшсене пурне те уççăнах пăрахманнипе, нимĕн пирки те калаçма тытăнмастпăр тесе тата пĕр-пĕринпе килĕшсе татăлмасăр Германипе е Европăри агрессиллĕ ĕçсенче унпа çыхăннă кирек мĕнле ытти государствăпа та перемири е мир çинчен калаçмастпăр е перемири е мирлĕ договор тумастпăр, тесе сăмах параççĕ.

II. ПАЙ.

3-мĕш статья.

1. Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсем çакăн çинчен пĕлтереççĕ: вĕсем вăрçă пĕтнĕ хыççăн мирлĕ пурăнмашкăн тата агрессине хирĕç тăмашкăн пĕрлешсе тумалли ĕçсем çинчен калакан сĕнӳсене йышăнас тĕлĕшпе хăйсемпе пĕр пек шухăшлакан ытти государствăсемпе пĕрлешесшĕн.

2. Çавăн пек сĕнӳсене ырласа йышăниччен, Германия е Европăри агрессиллĕ ĕçсенче унпа çыхăннă кирек мĕнле государство та малашне урăх агресси тума тата мире пăсма ан пултартăр тесе, вĕсем вăрçă ĕçĕсем пĕтнĕ хыççăн, хăйсен влаçĕнчен килекен пур мерăсене те йышăнса хурĕç.

4-мĕш статья. Вăрçă хыççăнхи тапхăрта, Германия е кирек мĕнле ытти государство та, 3-мĕш статьяра (2-мĕш пунктра) кăтартнăскер, пĕр-пĕринпе калаçса татăлакан Аслă Енсенчен пĕрин çине тапăннă пирки, çав Енĕн çĕнĕрен Германие хирĕç е çав асăннă государствăна хирĕç вăрçă ĕçĕсене хутшăнмалла пулсан, Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсенчен тепĕри çавăн пек майпа вăрçă ĕçĕсене хутшăнмалла пулнă Енне çийĕнчех, хăйĕн влаçĕнчен килнĕ таран, çар тĕлĕшпе тата ытти тĕлĕшпе те пур тĕрлĕ пулăшу та парать.

Ку статья Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсем — 3-мĕш статьяра (1-мĕш пунктра) кăтартнă сĕнӳсене йышăннă пирки вăл ĕнтĕ кирлĕ мар пулса тăчĕ, тесе шутличченех хăйĕн вăйне çухатмасть. Çавăн пек сĕнӳсене йышăнман пулсан, вăл статья ун хыççăн тата 20 çуллăха сыхланса юлать, вăл Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсенчен кирек хăшĕ те 8-мĕш статьяра кăтартнă условисем тăрăх ăна пăрахăçличченех сыхланса юлать.

5-мĕш статья. Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсем, хăйсен кашнин хăрушсăрлăхĕн интересĕсене шута илсе, мир тунă хыççăн Европăра хăрушсăрлăх тата экономика енчен чечеклĕнсе ӳсессине организацилес тесе, мир тунă хыççăн та пĕр-пĕринпе таччăн тата туслăн пĕрлешсе ĕçлеме килĕшĕç. Вĕсем пĕрлешнĕ нацисен малта кăтартнă тĕллевĕсене пурнăçлас тĕлĕшĕнчи интересĕсене шута илĕç тата çакăн пек икĕ принцип тăрăх кашни хăйшĕн территори йышăнса илме тăрăшмалла мар тата ытти государствăсен шалти ĕçĕсене хушăнмалла мар текен принципсем тăрăх ĕçлесе тăрĕç.

6-мĕш статья. Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсем вăрçă пĕтнĕ хыççăн пĕр-пĕрне экономика енчен тĕрлĕ кирлĕ пулăшу парса тăма килĕшĕç.

7-мĕш статья. Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсенчен кашнийĕ Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан тепĕр Аслă Енне хирĕç пыракан нимĕнле Союз та тумастăп тата нимĕнле коалицие те хутшăнмастăп тесе сăмах парать.

8-мĕш статья. Çак Договора чи кĕске вăхăтрах ратификацилемелле тата ратификациллĕ грамотăсене Мускавра мĕн май килнĕ таран хăвăртрах улăштарса илмелле.

Вăл Договор ратификациллĕ грамотăсене пĕр-пĕринпе улăштарнă хыççăнах пурнăçа кĕрет тата çавăн хыççăн вара Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕн Правительстви тата Пĕрлешӳллĕ Королевствăри Унăн Величествин Правительстви Мускавра 1941 çулти июлĕн 12-мĕшĕнче алă пуснă Килĕшӳ вырăнне пулса тăрать.

Çак Договорăн 1-мĕш пайĕ Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсемпе Германи тата Европăри агрессиллĕ ĕçсенче унпа çыхăннă державăсем хушшинче çĕнĕрен мир туса хуриччен хăйĕн вăйне çухатмасть.

Çак Договорăн 2-мĕш пайĕ 20 çуллăха юлать. Ун хыççăн вăл, Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсенчен пĕри хăй Договора пăрахасшăн пулни çинчен çав тапхăр вĕçĕнче вуник уйăх малтан пĕлтерсе хумасан, хăйĕн вăйне малалла та çухатмасть, вăл вара Пĕр-пĕринпе Калаçса татăлакан Аслă Енсенчен пĕри хăй Договора пăрахăçласшăн пулни çинчен 12 уйăх малтан çырса пĕлтеричченех юлать.

Çакна ĕнентерсе, малта асăннă полномочнăй представительсем çак Договора алă пуснă тата ун çине хăйсен пичечĕсене хунă.

Кăна Лондонра 1942 çулти майăн 26-мĕшĕнче вырăс чĕлхипе тата англичанин чĕлхипе çырса икĕ экземпляр хатĕрленĕ.

Икĕ текст та пĕр пекех законлă шутланаççĕ.

В. МОЛОТОВ. **АНТОНИ ИДЕН.**

Г. Черчилль И. В. Сталин патне янă послани

«Договор тунă чухне тухса тăнă пирĕн йывăрлăхсене сирме Эсир пире питех те пысăк пулăшу панăшăн эпир Сире чĕререн тав тăватпăр. Çапла США-ра та хавассăн кĕтсе илĕç тесе тата паянран пуçласа пирĕн виçĕ аслă Держава, пире малашне кирек мĕн кĕтес пулсан та, çумма-çуммăн тăрса пĕрле малалла кайма пултарĕç тесе эпĕ шанса тăратăп. Молотов господинпа тĕл пуласси маншăн çавтери кăмăллă пулса тăчĕ, эпир вара хамăрăн икĕ çĕршыв хушшинчи чăрмавсене сирес енĕпе нумай ĕç турăмăр. Молотов çак çулпа таврăннишĕн эпĕ питĕ савăнатăп, мĕншĕн тесен пурнăçа кĕртме кирлĕ ĕç татах та пур-ха...

Эпир пĕр-пĕрне çирĕм çул хушши союзниксем тата туссем пулма сăмах панă май, эпĕ, май пулнипе усă курса, Сире хамăн чĕререн тухакан ырă кăмăлсене ярса паратăп тата эпĕ çĕнтерӳ пирĕн алăра пулассине ĕненсе тăни çинчен Сире шантарса калатăп».

И. В. Сталин г. Черчилле панă ответ

«Эпир çĕнĕ Договора алă пуснă май Эсир каласа панă ырă туйăмсемпе ырă кăмăлсемшĕн Сире эпĕ чĕререн тав тăватăп. Совет Союзĕпе Великобритани хушшинчи, çавăн пекех тата пирĕн çĕршывсемпе США хушшинчи туслă çыхăнусене малалла çирĕплетсе пырас ĕçре çак Договор пысăк вырăн йышăнса тăрассине тата вăрçа çĕнтерӳллĕн вĕçленĕ хыççăн вăл пирĕн çĕршывсене пĕр-пĕринпе тачă çыхăнса тăма май парассине эпĕ шанса тăратăп.

Çавăн пекех тата, Молотов США-ран таврăннă чухне Эсир унпа тĕлпулни халлĕхе пурнăçа кĕмесĕр юлнă ĕçе пурнăçа кĕртме май парассине те шанса тăратăп...

Эпĕ Сире чĕререн ырă суннине тата эпир пĕрле татăклăнах çĕнтерӳ тăвассине эпĕ шанса тăнине йышăнма ыйтатăп».

1942 çулти майăн 26-мĕшĕнчи Договора алă пуснă чухне г-н Иден каланă сăмах

Пĕрлешӳллĕ Королевствăри Унăн Величествин Правительстви ячĕпе Сире, господин Молотов, Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕн Ютçĕршыв Ĕçĕсен Министрне, салам калатăп. Эпĕ вăрçă çаварса илнĕ тĕнчере, пирĕн икĕ çĕршыв хамăрăн тăшмана хирĕç çапăçнă вăхăтра тĕл пулатпăр. Вăрçа пула эпир пĕр-пĕрне ăнланма майсем тупрăмăр, мирлĕ вăхăтра темиçе çул хушши эпир çакна тума пултараймарăмăр.

Эпир халĕ алă пуснă Договор çĕнтерӳ тăвиччен пĕрле кĕрешме пулса эпир илнĕ обязательствăсене палăртса тăрать.

Хамăн коллегăсен ячĕпе эпĕ Сире: пирĕн утравăн Правительствипе халăхĕ çак ĕçе тăвас тĕлĕшпе иккеленсе тăмĕç, тесе шантарса калатăп. Çапла вара пирĕн задачăн малтанхи пайĕ — Гитлера тата унăн режимĕ туса хунине пурне те сирпĕтсе антарасси пулса тăрать. Анчах пирĕн Договорта тата иккĕмĕш пай пур. Вăхăт çитĕ, вăрçă пĕтĕ. Вăхăт çитĕ, хамăрăн тăшмана эпир çĕмĕрсе тăкăпăр та çĕнĕрен мир туса хурăпăр. Ку хутра мир çирĕп пултăр тесе пирĕн нумай тăрăшас пулать. Хамăр алă пуснă Договорта эпир çак тĕллеве пурнăçа кĕртес тесе пĕрле ĕçлеме сăмах паратпăр. Пирĕн икĕ çĕршыв историйĕнче пирĕн пĕрлешӳ нихăçан та хальхи пек çирĕп пулман-ха. Пулас пурнăç пирки эпир нихăçан та пĕр-пĕрин çине хальхи пек уçăмлă обязательствăсем илмен. Çакă, паллах, телейлĕ япала пулса тăрать. Пирĕн килĕшӳре хирĕçӳлли нимĕн те çук. Эпир хамăрăн икĕ çĕршывшăн кăна мар, тата пĕрлешнĕ ытти мĕнпур нацисемшĕн те мир тата хăрушсăрлăх туса хума тăрăшатпăр. Анчах та эпир пĕр-пĕрне ăнланса тăни хамăршăн кăна мар, тата пĕтĕм тĕнчешĕн те тунă мирĕн никĕсĕ пулса тăрать.

Эпир Договора алă пусрăмăр, пирĕн ĕçĕн пĕр пайĕ кая тăрса юлчĕ ĕнтĕ.

Эпĕ халĕ, господин Молотов, Эсир пирĕн калаçусенче палăртнă ăслăлăха тата ăнланулăха эпир пысăк хака хуратпăр, тесе каласшăн.

Эпĕ çавăн пекех тата Сирĕн Посола Майский господина тав тăвасшăн, вăл хăй Великобританире пурăннă вăхăтра пирĕн икĕ çĕршыв хушшинче кĕпер туса лартас тĕлĕшпе питех те нумай ĕçлерĕ. Ĕçĕн пĕр пайĕ кая тăрса юлчĕ, анчах умра татах та пысăкрах ĕç тăрать. Вăрçăра çĕнтерес пулать, мир туса хурас пулать. Çак задачăсене нихăшне те эпир пĕчченшерĕн татса пама пултараймастпăр. Эсир, господин Молотов, пирĕн çырансене хăварса Пĕрлешӳллĕ Штатсене каятăр. Этемлĕхĕн пуласлăхĕ нумай енчен Совет Союзĕ, Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсем тата нацисен Британири Пĕрлешĕвĕ пĕр-пĕринпе туслăн çыхăнса тăнинчен килет.

Эпир Сире тата Эсир пирĕнпе пĕрле тунă ĕçе саламлатпăр тата Сире телейлĕ çулйĕр сунатпăр.

1942 çулти майăн 26-мĕшĕнчи Договора алă пуснă чухне В. М. Молотов каланă сăмах

Господин Черчилль, господинсем!

Гитлерла Германие тата Европăри унпа пĕрле вăрçакан çĕршывсене хирĕç пыракан вăрçăра союзлă пуласси тата вăрçă хыççăн пĕр-пĕринпе туслăн çыхăнса тăрасси çинчен Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕпе Великобритани хушшинче тунă Договор,— ун çине эпĕ СССР Правительстви ячĕпе халĕ çеç алă пусрăм,—Великобританипе Совет Союзĕ хушшинчи çыхăнусене аталантарас ĕçре политикăллă пысăк вырăн йышăнса тăракан ĕç пулса тăрать. Пирĕн Договор ССР Союзĕпе Великобритани халăхĕсене çеç мар, тата ытти çĕршывсен халăхĕсене те кирлĕ. Нимĕçсен фашистла империалисчĕсем тапăннине хăйсем çинче тӳссе ирттерекен халăхсем пурте, гитлерла вăрă-хурахсен, пусмăрçăсен, ирĕксĕрлекенсен банди хăш халăхсен ирĕклĕхĕпе чыслăхне пĕтерсе лартассипе хăратнă е хăратма пултарать, çав халăхсем пурте çак историллĕ Договора тунипе кăмăллă пулнине кăтартса парĕç, тесе шанса тăма ирĕк парăр. Пирĕн пĕтĕм тĕнчери союзниксем пирĕнпе пĕрле хĕрӳллĕн савăнĕç. Пирĕн Договор гитлерла Германие хăвăртрах аркатса тăкассине пурнăçа кĕртме, пире хамăр кĕтнĕ тĕллев патне—çĕнтерӳ патне хăвăртрах çитме кирлĕ.

Çак Договор Совет Союзĕпе Великобританин пĕрлехи çулйĕрĕ вăрçă хыççăн мĕнле пулмаллине те палăртса тăрать. Çак Договор вăрçă пĕтнĕ хыççăн 20 çул хушши вăйра пулса юлни,—Германи енчен çĕнĕ агресси пулма пултарассине хирĕç пĕр-пĕрне çар-па экономика тĕлĕшпе пулăшу панин никĕсĕ çинче тата Европăри халăхсемшĕн хăрушсăрлăхпа экономикăллă ырлăх тăвас шутпа вăйра пулса юлни,— хăйĕншĕн хăех калать; Гитлер тата Европăра юн юхтарса çаратас тĕлĕшпе унпа пĕрле вăрçакансем вĕсен противникĕсен пĕрлешӳллĕ вăйĕсем мĕнле çирĕпленсе тата пĕрлешсе пынине халĕ ĕнтĕ тата ытларах туйса илĕç. Ку вара пирĕншĕн, пирĕн халăхсемшĕн, пирĕн пĕрлехи ĕçшĕн лайăхрах пулĕ.

Çак Договор Англипе Совет Союзĕ хушшинче иртнĕ çулта тунă Килĕшӳрен ытларах калать тата унăн шухăшĕ тарăнрах. Англипе Совет Союзĕ хушшинчи çыхăнусем пирĕн Европăри тăшмана, хаяр тăшмана хирĕç тунă Союзăн тата вăрçăра пĕр-пĕрне пулăшнин никĕсĕ çинче аталанса пырас ĕçре 1942 çулти майăн 26-мĕшĕнчи Договор халĕ те, малашне те пысăк вырăн

Юлашки 2-мĕш страницăра

1942 çулти майăн 26-мĕшĕнчи Договора алă пуснă чухне В. М. Молотов каланă сăмах

(Юлашки. Пуçламăшĕ 1-мĕш страницăра).

йышăнса тăракан çĕнĕ тапхăр пуçланнине пĕлтерет. Вăрçă хыççăн та пĕрле хĕрелешмешкĕн вăл шанчăклă никĕс туса парать, çакă вара унăн пĕлтерĕшне нумай вăйлатать.

Çак Договорта паянхи кун тума пăхса хунисем ăнăçлăн пурнăçланса пынине, вĕсем халех ĕçе кĕрсе пынине тата ытларах палăртас пулать. Çакăн пек Договора Совет Союзĕнчи халăх массисем пысăк кăмăлпа саламлĕç. Совет Союзĕнче, аслă çулпуç—полководец И. В. Сталин ертсе пынипе, пирĕн тĕрĕс ĕç пĕтĕмпех çĕнтерес вăхăт инçе маррине çирĕппĕн ĕненсе тăрса, Хĕрлĕ Çар Германи захватчикĕсене хирĕç геройла кĕрешет.

Великобританин Премьер-Министрне господин Черчилле тата Ютçĕршыв Ĕçĕсен Министрне господин Идена, çак Договора тăвас тĕлĕшпе нумай ĕçленĕскерсене, пĕтĕм ĕçе активлăн хутшăннăшăн чĕререн тав тăватăп.

Мана, СССР Правительствин представительне, лайăх кĕтсе илсе хăна тунăшăн Великобритани Правительствине чĕререн тав тăватăп.

Юлашкинчен эпĕ çакна çирĕппĕн шанса тăнине палăртасшăн: паян алă пуснă Договор эпир çĕнтерӳ тăвас ĕçе, пирĕн халăхсен аслă пуласлăхĕн ĕçне чыслăн пурнăçа кĕртме май парĕ.

Республика çураки планне 101,5 процент тултарнă

Пирĕн республикăри колхозсем кăçал çуркуннехи ĕçсене пĕлтĕрхинчен нумай йĕркеллĕрех туса ирттерчĕç. Пĕлтĕр июнĕн 10-мĕш тĕлне çуртырăрисем акмалли плана 97,7 процент тултарнă пулсан, кăçал июнĕн 10-мĕш тĕлне пирĕн республика çураки планне 101,5 процент тултарнă. Çĕмĕрле районĕ çураки планне 16,5 процент ирттерсе тултарнă. Калинински районпа Канаш районĕ çураки планне 6-шар процент ытларах ирттерсе тултарнă. Халĕ çĕрулми лартаççĕ тата кайран çитĕнекен культурăсемпе пахча-çимĕçсене акаççĕ.

Çĕрулми лартмалли плана июнĕн 10-мĕш тĕлне республикипе 92,4 процент тултарнă. Канаш районĕ çĕрулми лартмалли плана 11,6 процент, Комсомольски районĕ — 6,6 процент ирттерсе тултарнă. Красноармейски, Чкаловски тата Елчĕк районĕсем çĕрулми лартмалли плана пĕтĕмпех е пăртак ирттерсе тултарнă. Улатăр, Йĕпреç, Сĕнтĕрвăрри тата Первомайски районсем çĕрулми лартас тĕлĕшпе чăтма çук кая юлса пыраççĕ, вĕсем çĕрулми лартмалли плана 64—77-шер процент çеç тултарнă.

Малта пыракан районсем техникăллă культурăсем акас тĕлĕшпе панă заданисене ăнăçлăн пурнăçланă. Хĕрлĕ Чутай районĕ, акă, махоркăпа кок-сагыз акмалли плана пĕтĕмпех тултарнă, кантăра планра кăтартнинчен 12,7 процент ытларах акнă.

Кантăр акмалли плана республикăри 12 районра пĕтĕмпех е ирттерсе тултарнă. Республикипе илсен, çак культурăна акмалли плана 99,2 процент тултарнă.

Ытти техникăллă культурăсене акмалли плана пурнăçлас тĕлĕшпе ĕç чылай япăх тăрать вара. Йĕтĕн акмалли срокĕсем иртсе кайрĕç ĕнтĕ. Анчах та йĕтĕн акмалли плана республикăра пĕр район та тултарман-ха. Вăрнар районĕнчи колхозсем вăл плана кăшт анчах тултарайман — 98 процент тултарнă. Пĕтĕм республикипе йĕтĕн акмалли плана 74,8 процент тултарнă. Махорка лартмалли плана тултарман; калас пулать, çак культурăна лартмалли чи лайăх вăхăт иртсе пырать ĕнтĕ.

Пахча-çимĕçсем лартас плана 84,8 процент тултарнă. Пахча-çимĕç лартас тĕлĕшпе панă заданисене 8 район (Вăрмар, Канаш, Шăхасан, Елчĕк тата ытти районсем) пĕтĕмпех тултарнă. Анчах та уйрăм районсем, çăмахран, Пăрачкав, Красноармейски тата ытти районсем, пахча-çимĕçсене ытла кая юлса лартаççĕ.

Пĕтĕм республикипе илсен, пĕр çулхи курăксене акмалли плана ăнăçлăн пурнăçланă, ăна 102,2 проц. тултарнă. Чкаловски тата Сĕнтĕрвăрри районĕсенчи колхозсем пĕр çулхи курăксене акмалли плана ытлашшипех тултарнă.

Выльăх апачĕ валли лартмалли тымар-çимĕçсен тата силос культурисен планне 56,3 процент кăна тултарнă.

Районсен руководителĕсемпе çĕрĕç органĕсен руководителĕсем умĕнче çакăн пек задача тăрать: планра кăтартнă пур культурăсене те çак кунсенчех акса пĕтермелле, акнă культурăсене лайăх пăхса çитĕнтермелле тата акнă культурăсене пухса кĕртме большевикла хатĕрленмелле.

Лăпкă океан çинчи вăрçă

(Июнĕн 6-мĕшпе 10-мĕш хушшинчи телеграммăсене пăхса тухни)

Японин тинĕс-çар тата сывлăш-çар вăйĕсем Мидуэй утравĕ çине тапăннинчен тинĕсри вăйлă çапăçу пулса кайнă. Çак çапăçу Гавай утравĕсемпе Алеутски утравсем хушшинчи пĕтĕм районра пырать. Çапăçăва икĕ енчен те пысăк вăйсем: авианосецсем, линкорсем, крейсерсем тата ытти карапсем хутшăннă. Илнĕ хыпарсем тăрăх, Япони флочĕ питĕ пысăк çухатусем тӳснĕ. Икĕ е виçĕ авианосеца, вĕсен çинчи самолечĕсемпе пĕрлех, путарнă. Тата тепĕр е икĕ авианосеца, 3 линкора, 4 крейсера тата 3 транспорта пысăк сиен кӳнĕ. Сиен курнă карапсенчен пĕр пайĕ хăйсен базисене тавăрăнма пултараяс çук, унăн пĕтмелле пулать, тесе шутлаççĕ. Америка флочĕ 1 эсминец çухатнă, 1 авианосец сиенленнĕ. Америкăн тата темиçе самолет пĕтнĕ. Çапăçу малаллах пырать.

Мидуэй утравĕ çывăхĕнче çапăçусем пынă май çакна кăтартса параççĕ: вăрçă пуçланнăранпа Япони флочĕ 44 çар карапĕ çухатнă. Тĕрĕслемен хыпарсем тăрăх, Японинне тата 15 карап (вăл шутра 2 авианосец тата 5 крейсер) путарнă, тесе шутлаççĕ. 48 карапа, вăл шутра 3 линкора, 3 авианосеца тата 28 крейсера, сиен тунă. Çавăн пекех тата вăрçăра пулăшу парса тăракан карапсене тата суту-илӳ карапĕсене 89 таран путарнă. Тĕрĕслесе çирĕплетмен хыпарсем тăрăх, тата 19 карапа путарнă, 38 карапа сиенленĕ.

Вăрçă пуçланаччен Японин 10—12 линкор, 8—10 авианосец, 6 гидроавианосец, 18 пысăк крейсер, 24 пĕчĕк крейсер, 126 эсминец тата 28 подводнăй лодка пулнă.

Мидуэй утравĕ патĕнчи операцие хакласа, ютçĕршывсен хаçачĕсем çакна кăтартса параççĕ: японецсем Америкăн тĕп континенчĕ çине тапăнма хăйсене валли тинĕсре база тумашкăн Мидуэй утравне е унăн çывăхĕнчи утрава тытса илме шутланă, пулас теççĕ. (ТАСС).

Совет Информаци Бюровĕнчен

Июнĕн 11-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерӳ

Июнĕн 11-мĕшĕнче фронтăн Харьков участокĕнче пирĕн войскăсем противникăн наступлени тăвакан танкĕсемпе пехотине хирĕç оборонăллă хаяр çапăçусем туса пынă.

Фронтăн Севастополь участокĕнче çаплах вăйлă çапăçусем пынă. Пирĕн войскăсем противникăн атакисене сире-сире янă, противника пысăк çухатусем кӳнĕ. Виçĕ кун хушшинчи çапăçусенче кăна нимĕçсен фашистла войскисен 15.000 салтакпа офицера çити вилнĕ, 50 танк ытла тата 60 самолет ытла пĕтнĕ.

Фронтăн ытти участокĕсенче паллă улшăнусемех пулман.

* * *

Июнĕн 10-мĕшĕнче пирĕн авиаци чаçĕсем фронтăн тĕрлĕ участокĕсенче нимĕçсен 80 танкне, войскăсемпе груз сем турттарса пыракан 300 автомашинине ытла, 12 орудине пĕтерсе тăкнă е сиенленĕ, горючи складне сирпĕнтерсе янă, 3 аэростата çунтарса янă, чугунçул çинчи состава çĕмĕрсе тăкнă, противникăн пехотине 4 ротăна çити сапаласа янă, вĕсенчен пĕр пайне пĕтерсе тăкнă.

* * *

Черняховский юлташ командир пулса ертсе пыракан пирĕн часть (Çурçĕр-Хĕвеланăç фрончĕ) çиçĕм пек хăвăрт пырса çапса халăх пурăнакан Б. пункта йышăнса илнĕ. Противник хăйĕн çухатнă позицийĕсене каялла тавăрма кун каçиччен темиçе хут та хăтланса пăхнă, анчах та ăна пирĕн боецсем кашниччех каялла ывăта-ывăта янă. Яла пымалли çулсем çинче гитлеровецсен виллисем çĕршерĕн выртса юлнă. Тепĕр участокра противник пирĕн чаçсене каялла хĕссе ярасшăн пулса темиçе хут та атакăсем туса пăхнă, анчах вĕсем пурте ăнăçсăр пĕтнĕ. Пирĕн боецсем темиçе хутчен штык вĕççĕн атакăна кайса нимĕçсен салтакĕсемпе офицерĕсене 200 çынна ытла пĕтерсе тăкнă.

* * *

Ленинград фрончĕн участокĕсенчен пĕринче пирĕн боецсем нимĕçсен темиçе танкне персе çĕмĕрнĕ, 4 станковăй пулемет, боеприпассем турттарса пыракан обоза тата 200 çити гитлеровеца пĕтерсе тăкнă. Тепĕр участокра пирĕн артиллери нимĕçсен 78 дзотне, 11 блиндажне противникăн унта вырнаçса ларнă чĕрĕ вăйĕ-мĕнĕпех çĕмĕрсе тăкнă, минометсен 2 батарейине, танксене хирĕç пемелли 3 орудие пĕтерсе тăкнă, боеприпассен 2 складне тата горючи складне сирпĕнтерсе янă. Пирĕн артиллери нимĕçсен салтакĕсемпе офицерĕсене 400 çынран кая мар пĕтерсе тăкнă.

* * *

Скок юлташ командир пулса ертсе пыракан подразделенири летчиксем тăшманăн аэродромĕ çине сасартăк вĕçсе пырса тапăннă. Капитан Лях юлташ ертсе пынă бомбардировщиксен ушкăнĕ çав аэродром çинче нимĕçсен 10 самолетне пĕтерсе тăкнă, 6 самолетне сиенленĕ.

* * *

Украинăри партизансен И. юлташ командир пулса ертсе пыракан отрячĕ пĕр уйăх хушшинче нимĕçсен фашистла оккупанчĕсене 869 çынна пĕтерсе тăкнă. Партизансем противникран 5 пулемет, пĕр оруди, 150 снаряд, 30 винтовка, 32.000 патрон, боеприпассем тиенĕ 68 лав, йĕнерленĕ 120 лаша, темиçе автомашина тата штаб документчĕсене тытса илнĕ.

* * *

Гомель облаçĕнчи партизансем халăх пурăнакан 103 пунктра тепĕр хут совет влаçĕ туса хунă. Майăн 30-мĕшĕнче партизансем фашистсен карательнăй отрядне пĕтерсе тăкнă.

* * *

Нимĕçсен инçе вĕçекен разведкин 11-мĕш авиагруппинчи 4-мĕш отрядран тыткăна лекнĕ летчик Юрген Оферберк çапла каласа панă: «Пирĕн «Юнкерс-88» йышши самолета вырăссен зенитнăй артиллерийĕ персе çĕмĕрчĕ. Разведкăна вĕçсе тухас умĕн отряд командирĕ самолет экипажне, мĕнле те пулин инкек пулнипе противник территорийĕ çине анса лармалла пулсан, перĕнсе вилме приказ пачĕ, анчах та эпĕ апла тăвиччен тыткăна парăнни лайăхрах пулĕ тесе шутларăм. Радист унтер-офицер Ганс Шнель те çавăн пекех турĕ. Нумай пулмасть пирĕн самолетсем лармалли лаптăк çине совет самолечĕсем вĕçсе тухрĕç те 2 машинăна пĕтерсе тăкрĕç, 3 самолета вăйлах сиенлерĕç. Пирĕн отрядра кĕске вăхăт хушшинчех 12 экипаж пĕтрĕ е пĕр хыпарсăр çухалчĕ. 4-мĕш отряда май уйăхĕнче икĕ хутчен вăй хушса пачĕç пулин те, отрядра çынсем те, машинăсем те çитмеççĕ».

* * *

Нимĕçсен 391-мĕш полкĕнчен тыткăна лекнĕ салтак Шварц çапла каласа панă: «Вырăссен автоматчикĕсем пирĕн разведка отрядне тапăнчĕç, отрядра темиçе çын вилчĕç тата аманчĕç, вара эпир ăçта кирлĕ унталла тартăмăр. Нумайччен кӳлĕсем тăрăх çухалса çӳренĕ хыççăн пирĕн ушкăн юлашкинчен темле яла пырса кĕчĕ. Ял тулашĕнче пире нимĕн кĕтмен çĕртен партизансем пеме пуçларĕç. Пĕрне-пĕри пенĕ вăхăтра пирĕннисене 5 салтака вĕлерчĕç. Эпĕ алла çĕклерĕм те тыткăна парăнтăм. Партизансем мана совет чаçĕн штабне илсе пырса пачĕç».

* * *

Нимĕçсен фашистла оккупанчĕсем Чехословаки халăхне тискеррĕн асаплантараççĕ. Военно-полевой судсем кунсеренех вĕлермелли приговорсем йышăнаççĕ. Июнĕн 10-мĕшĕнче Прагăра 25 çынна персе пăрахмалли приговор йышăннă, Брнора — 6 çынна. Паянах гитлеровецсем тата тепĕр çĕнĕ усал та тискер ĕç тунă. Прагăри радио çапла пĕлтерет: «Либице местечкăри арçынсене пурне те персе пăрахнă, унти хĕрарăмсене пурне те Германие илсе кайса концентрациллĕ лагерьсене хупнă, çуртсене пурне те тĕппипех çунтарса янă, местечко ятне хуратса хунă». Çапла хăтланса гитлерла палачсем Чехословакире «çĕнĕ йĕрке» тăваççĕ. Чехословаки патриочĕсем гитлеровецсене вĕсен террорĕшĕн тивĕçлипех тавăрĕç.

Июнĕн 12-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерӳ

Июнĕн 12-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле фронтра паллă улшăнусемех пулман.

* * *

Хĕвеланăç фрончĕн участокĕсенчен пĕринче противникăн пехоти пирĕн чаçа атакăлама хăтланнă. Лысенков командирăн минометчикĕсем тĕл персе нимĕçсене сапаласа янă, нимĕçсем, виллисемпе аманнисене 200 çынна çити çухатса, каялла чакнă. Тепĕр участокра Беренко лейтенантăн разведка тăвакан отрячĕ артиллерипе минометсен вучĕн хӳттипе пырса, нимĕçсен блиндажĕсене çĕмĕрсе кĕнĕ те 50 гитлеровеца ытла пĕтерсе тăкнă.

* * *

Хĕвеланăç фронтĕнче нимĕçсен фашистла войскисен тылĕнче кĕрешекен гвардейски подразделение противникăн унтан йышлăрах вăйĕсем çавăрса илнĕ пулнă. Пирĕн боецсем атакăна кайнă та, хăйсене çавăрса илнĕ унка шăтарса, хăйсен чаçĕпе пĕрлешнĕ. Çапăçу хирĕнче нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсен 100 вилли ытла выртса юлнă. Тепĕр участокра пирĕн артиллери чаçĕ противникăн чугунçул станцийĕ çине сасартăк пеме тытăннă. Çар груззĕсем тиенĕ 10 вагона çĕмĕрнĕ, 2 огневой точкăна пĕтерсе тăкнă тата противникăн мина хирне сирпĕнтерсе янă.

* * *

Савицкий юлташ командир пулса ертсе пыракан артиллеристсем икĕ кун хушши çапăçса нимĕçсен 9 дзотне, 6 блиндажне пĕтерсе тăкнă, артиллерин пĕр батарейине тата минометсен 4 батарейине пусарса лартнă, противникăн пехотине 2 ротăна çити пĕтерсе тăкнă.

* * *

Пирĕн пĕр подразделенири снайперсем (Çурçĕр-Хĕвеланăç фрончĕ) пĕр уйăх хушшинче 956 гитлеровеца пĕтерсе тăкнă. Кĕçĕн лейтенантăн Фафеловăн стрелокĕсем уйрăмах пысăк çитĕнӳсем тунă. Вĕсем пĕр уйăх хушшинче нимĕçсен салтакĕсемпе офицерĕсене 300 çынна çити пĕтерсе тăкнă.

* * *

Кăнтăр фрончĕн участокĕсенчен пĕринче словак салтакĕсен пĕр ушкăнĕ Хĕрлĕ Çар енне каçнă. Тыткăна парăннă салтаксем пурте пĕр отделенире пулнă. Вĕсем хăйсен командирĕпе пĕрле парăннă.

* * *

Ленинград облаçĕн нимĕçсем оккупациленĕ чылай районĕсенче кĕрешекен партизансен отрячĕсем 5 кун хушшинчи çапăçусенче нимĕçсен фашистла оккупанчĕсене 800 çынна ытла пĕтерсе тăкнă. Партизансем нимĕçсен 6 танкне çунтарса янă тата 4 танкне тытса илнĕ, 3 çăмăл автомашинăна çĕмĕрнĕ тата противникăн войскăсемпе çар техникине турттарса пыракан 5 эшелонне ӳпĕнтерсе янă.

В. юлташ командир пулса тăракан партизансен отрячĕ, Курск облаçĕн нимĕçсем оккупациленĕ районĕсенчен пĕринче кĕрешекенскер, чугунçула пăсса хунă, çавăн пирки противникăн çар эшелонĕ арканса кайнă. 50 вагон çĕмĕрĕлнĕ. Çав отрядри партизансем юлашки вăхăт хушшинче 280 нимĕç оккупантне пĕтерсе тăкнă.

* * *

Нимĕç салтакĕ Паблингер нумаях пулмасть Венăна Франц Бергер патне çапла çырнă: «...Пирĕн «СС» дивизирен питĕ сахал çын тăрса юлчĕ. Кунта, Российăн хаяр тӳремлĕхĕсенче, эпир пурте пĕтетпĕр. Совет салтакĕ питĕ те хастарлă, хăюллă тата тимлĕ иккен. Çавăн пек противника эпир çĕнтерейместпĕрех...»

* * *

Нимĕçсен 56-мĕш дивизийĕнчи 171-мĕш полкăн оберефрейторĕ Густав Ланц çапла каласа панă: «Аслă Германия» ятлă полкăн салтакĕсем тăвакан тискер ĕçсене эпĕ хам курнă. Апрелĕн пуçламăшĕнче эпир Ржевкăпа Мелехово ялĕсенче çав полка улăштартăмăр. Ржевкăра эпĕ вырăнти çынсен çунса кайнă 15 виллине куртăм. Асаплантарса вĕлернисем хушшинче старикĕсем, хĕрарăмсем тата ачасем пурччĕ. Мелехово ялĕн хĕрринче пĕр çуртра 6 хĕрарăм вилли выртатчĕ. Салтаксем вĕсенчен мăшкăлланă, унтан вĕсене пăвса вĕлернĕ».

* * *

Финляндире выçлăх пирки ачасем хушшинче чирсем питĕ саралнă. Куопиоски кĕпĕрнери ача врачĕ 7 çула çитиччен 2.730 ачана сывлăх енчен тĕрĕслесе тухнă. Çакă паллă пулнă: пăхса тухнă ачасенчен 70 проценчĕ ытла ӳпке чирĕсемпе, вар чирĕсемпе тата ытти йывăр чирсемпе чирленĕ. Финляндире ачасем вилесси юлашки çулталăк хушшинче темиçе хут ӳссе кайнă.

Çуракин хăшпĕр итогĕсем

Хĕрлĕ Чутай районĕнчи колхозсем, колхозниксемпе колхозницăсем Сталин юлташăн май уйăхĕнчи приказĕ çине ялхуçалăхĕнче хĕрӳллĕн ĕçленипе ответлеççĕ. Çуракинче тĕштырăсем акас ĕçе район 8 кун хушшинче пурнăçларĕ. Çураки планне пĕтĕмĕшпех ăнăçлăн вĕçлерĕ. Планран ирттерсе 273 гектар çурă акнă, вăл шутран çĕршыв оборонин фондне хывма тата нимĕç оккупанчĕсенчен ирĕке тухнă облаçсемпе районсенчи колхозсене пулăшма 233 гектар тĕштырă акса хăварнă.

Çуркуннехи ĕçсенче çĕршер колхозниксемпе колхозницăсем паха ĕç тĕслĕхĕсем кăтартрĕç. Ворошилов ячĕпе тăракан колхозра Вера Маркелова, «Красный партизан» колхозра Иван Яковлев тата ытти нумай колхозсенчи çулăмлă патриотсем ĕç нормине 150—160 процент тултарса ĕçлерĕç. «За урожай» колхозри Екатерина Вастерсова кулленех 7—8-шар гектар сӳреленĕ. «Самолет» колхозри Архипов, Мидушкин юлташсем 13 ретлĕ сеялкăпа талăкра 13 гектартан кая мар акса пынă.

Çураки ĕçĕнче машинно-тракторнăй станци пысăк вырăн йышăнчĕ. Колхозниксемпе колхозницăсем пекех, трактористсемпе трактористкăсем те çуракинчи ĕçсене социализмлă ăмăртăва анлăн сарса туса пычĕç. Ăмăртăвăн вăйĕ çӳле çĕкленчĕ. Çуракин малтанхи кунĕсенчех чылай трактористсем ĕç нормине 150—180 процент пурнăçласа пычĕç.

Машинно-тракторнăй станци хăйĕн çуракинче тумалли ĕçсен планне ирттерсе тултарчĕ. Çемçе çĕре сухалани çине куçарсан, МТС майăн 21-мĕш тĕлне пурĕ 3435 гектар сухаласа плана 110 процент ытла пурнăçларĕ. Çуракинче кашни тракторпа 93 гектар ĕçленĕ, план тăрăх 86 гектар ĕçлемелле пулнă.

Александр Макаровăн трактор бригади пысăк пахалăхпа ĕçлерĕ. Ку бригада çуркуннехи ĕçсен планне 147 процент ытла пурнăçланă. План тăрăх 555 гектар сухаласа акмалла пулсан, бригада 806 гектар ытла сухаланă. Бригада ăмăртура малти вырăна тухса МТС-ăн куçса çӳрекен Хĕрлĕ ялавне илме тивĕçлĕ пулчĕ. Çавăн пекех Афондеркин, Ермолаев юлташсем ертсе пыракан бригадăсем те çуракинче паха тĕслĕхсем кăтартса ĕçлерĕç, ĕç планне 130—137 процента çити тултарчĕç. Трактористка Дария Илюшкина çураки вăхăтĕнче хăйĕн çулталăкри ĕç планне 78,9 процент пурнăçланă, вăл çураки вăхăтĕнче 50 гектар сухалас вырăнне 131 гектар ытла сухаласа ĕç планне 260 процент тултарнă, горючине 82 килограмм перекетленĕ. Унăн тракторĕ ĕçре пĕр минута та ахаль тăман.

Трактористсен Пĕтĕм Союзри социализмлă ăмăртăвне районри колхозсем пысăк хавхаланупа хутшăнаççĕ. Трактористсемпе трактористкăсем ĕç тухăçлăхне татах та çӳлерех çĕклерĕç. Июнĕн 8-мĕш тĕлне çĕртме сухине 1.400 гектар сухаласа плана 50 процент пурнăçланă.

Ялхуçалăхĕнчи ĕçсен ответлă тапхăрĕ — тырпулсене пухса кĕрес тапхăр çывхарса килет. Çуракинче тунă çитĕнӳсене çирĕплетсе, çак ĕçре пирĕн татах та пысăкрах çитĕнӳсем тумалла. Колхозсенче, бригадăсемпе звеносенче, трактористсемпе комбайнерсем хушшинче социализмлă ăмăртăва татах вăйлатмалла. Умра тăракан задачăсене кăтартуллăн пурнăçласа, Пĕтĕм Союзри социализмлă ăмăртура малти вырăна йышăнассишĕн кĕрешмелле.

М. КУЗЬМИН.
ВКП(б) райкомĕн секретарĕ.

Шăхасан районĕнчи колхозсенче

ШĂХАСАН. Ямбахри «Майăн 1-мĕш» колхоз çĕртме сухине çĕр проценчĕпех туса çитерчĕ. Халĕ колхоз çум çумлас ĕçе активлăн туса пырать. 20 гектар çинчи калчана колхоз çумкурăксенчен тасатрĕ.

Çĕнĕ Чалкассинчи «Новая жизнь» колхоз членĕсем 1942 çулта государствăна аш-какай памалли обязательствăна пурте пĕтĕмĕшпех пурнăçларĕç. Колхоз хăй те аш-какай обязательствине 100 проценчĕпех тултарнă.

В. ЯКОВЛЕВ.

СОВЕТ СОЮЗĔ ТĂРĂХ

Горьки колхозникĕсен паха пуçарăвĕ

Горьки облаçĕнчи, Семеновски районри, Хвостиковски ялсоветĕнчи колхозниксем железнодорожниксене Пĕтĕм Союзри социализмлă ăмăртура илнĕ обязательствăсене пурнăçлас ĕçре пулăшма йышăннă. Çавна май вĕсем чугунçулăн ялсовет территорийĕ урлă каçакан пайне пăхса тăма пулнă. Колхозниксен пысăк ушкăнĕ уя тухса, çул çине сармалли вĕтĕ чулсене пухнă. Тепĕр ушкăн çак кунхине çула юсама пулăшнă.

Çак пуçарăва облаçри Линдовски тата ытти районсенчи колхозниксем пурте хапăл туса йышăнаççĕ. (ТАСС).

Фронтовиксен çемьисемшĕн тăрăшни

Сталинград облаçĕнче пурăнакан фронтовиксен çемьисене государствăн пособийĕсем 3 миллион тенке яхăн панă. Çарти служащисен чылай çемьисем, государствăн пулăшăвĕсĕр пуçне, хуçалăхла организацисемпе колхозсенчен пособисем илеççĕ.

Боецсемпе командирсен çемьисен членĕсене 2.000 çынна ĕçе, 2.500 ачана яслисене, садсене тата площадкăсене вырнаçтарнă. (ТАСС).

Пĕлтерӳ

Июнĕн 13-мĕшĕнче **«Хальхи лару-тăру çинчен»** тамăпа иртерме палăртнă лекци пулмасть.

ВКП(б) Шупашкар хула комитечĕ.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

Нимĕçсен аэродромне аркатса тăкнă

КАНТĂР-ХĔВЕЛАНĂÇ ФРОНЧĔ, июнĕн 9-мĕш. (**ТАСС спецкорĕ**). Нескин чаçĕн летчикĕсем тăшманăн пысăк аэродромĕ çине вĕçсе пырса тапăннă. Çав аэродром çинче нимĕçсем истребителĕсем нумай пухса лартнă пулнă.

Сталинла соколсем вăрçăра хăйсен тивĕçлĕхне ăста пурнăçа кĕртнине кăтартнă. Çӳлĕ мар вырăнтан тĕл персе вĕсем «М-109» тата «М-115» йышши самолетсене 30 ытла пĕтерсе тăкнă.

Д. ЩУКИН.

ĔÇÇЫННИСЕМ ФРОНТА ПУЛĂШНИ

ВĂРНАР. Районри ĕççыннисем пурте нимĕç оккупанчĕсене хăвăртрах аркатса тăкас шухăшпа пурăнаççĕ. Çапла вĕсем геройла Хĕрлĕ Çара куллен пулăшса пыраççĕ, фронт мĕн ыйтнине парса тăма пĕтĕмпех туса пыма тăрăшаççĕ.

Иртнĕ хĕлле Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли районри ĕççыннисем ăшă япаласенчен 248 кĕрĕк-пиншак, 146 ăшă жилет, 552 мăшăр çăмата, 626 мăшăр алсиш, 552 мăшăр носки, 522 мулаххай, 31 куртка, 191 ваткăллă шалавар, 125 фуфайка тата урăх япаласем пухса панă. Хĕрлĕ Çар валли çавăн пек япаласем пухасси халĕ те пырать.

Ку таранччен оборона фондне 225 пин тенкĕ ытла укçа тата государство заемĕсен облигацийĕсене 128 пин тенкĕлĕх ытла хывнă. Çавăн пекех колхозсем, уйрăм колхозниксем оборона фондне ялхуçалăх продукчĕсем хываççĕ. Оборона фондне пĕтĕмпе 787 центнер тырă, 25 центнер аш-какай, 2.000 литр сĕт панă.

Кунсăр пуçне фронта парнесем яраççĕ. Ку таранччен 284 посылка, е 5.093 килограмм янă.

Çакă вăл фронтпа тыл пĕр шухăшпа пурăнни тата тăшмана хăвăртрах çапса аркатассишĕн тăрăшни çинчен калать.

Çак пулăшăва малашне тата ытларах парас пулать.

Е. ВОЛКОВ.

ЧЕБОКСАРСКИЙ РАДИОУЗЕЛ
доводит до сведения всех, что с 1 мая 1942 г. абонентная плата за радиотрансляционные точки индивидуального пользования, а также в общежитиях предприятий устанавливается:
За наушники 6 руб. в мес.
За электромагнитные репродукторы 8 руб. в мес.
За динамические репродукторы 12 руб. в мес.
За апрель месяц за точки всех трех категорий следует платить по 8 руб.
Всем абонентам, не сделавшим перерасчет, необходимо таковой произвести до 15 июня с. г.
2—2

Чувашской конторе «Заготживсырье»
требуются на постоянную работу: главный бухгалтер, бухгалтера-ревизоры, старший бухгалтер, товаровед по встречной торговле и отгрузкам сырья, охотовед, специалисты по кожевенному, пушномеховому сырью и шерсти, завхоз, дворник, сторож.
Обращаться по адресу: ул. Ленина, № 31. Телефоны: 6—42, 2—61.
2—2 Заготживсырье.

ЧЕБОКСАРСКОМУ ГОРКОМХОЗУ
требуются: плотники, столяры, печники, мостовщики, маляры, штукатуры, возчики, чернорабочие, ассенизаторы.
Оплата сдельная.
Обращаться: гор. Чебоксары, улица К. Маркса, д. № 4, Горкомхоз.

ОБ'ЯВЛЯЕТСЯ
для сведения всех граждан гор. Чебоксар, имеющих домашний скот, что домашний скот ни в коем случае не должен выпускаться на улицу. В случае задержания скота на улице будет взиматься штраф в следующих размерах: за лошадь—50 руб., за корову—50 руб., за козу—25 руб., за свинью—40 руб.
Место загона скота по улице Р. Люксембург, дом № 12, склад Горкомхоза.
ГОРКОМХОЗ.

Чувашской Республиканской конторе Промышленного Банка СССР
ТРЕБУЮТСЯ: финансисты-кредитники, конюх-возчик и машинистка.
Обращаться по адресу: г. Чебоксары, ул. Карла Маркса, дом № 25.
ПРОМБАНК.
3—1

ТРЕБУЕТСЯ КЛАДОВЩИК.
Обращаться: Чувашская, 66.
Центроэлектромонтаж.
3—3

МАРИИНСКО-ПОСАДСКИЙ ТЕХНИКУМ
по механической обработке дерева Наркомлеса РСФСР
объявляет прием студентов на 1942—43 учебный год на отделения:
1. Столярно-мебельное.
2. По древообработке со специальностями: лесопильного, тарного и обозостроительного производства.
Срок обучения три года.
Техникум готовит специалистов-технологов по механической обработке дерева.
Прием на 1-й курс техникума производится на общих основаниях.
Срок подачи заявлений с документами по 15-е августа.
Вызванные должны иметь при себе паспорт и военный билет.
Все прибываемые обеспечиваются при техникуме общежитием и столовой.
Проезд до Мар.-Посада следующий: до гор. Казани или Горького железн. дорогой и от гор. Казани или Горького пароходом до пристани Мариинский-Посад на Волге.
Заявления направлять по адресу: гор. Мар.-Посад на Волге, Чувашская АССР, Майская улица, дом Древтехникума.
ДИРЕКЦИЯ ТЕХНИКУМА.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редакци секретарĕн—4—26, пропагандăпа парти пурнăç пайĕн — 5—31, ялхуçалăх пайĕн — 3—99, комсомол пурнăç пайĕн — 0—85, издательство конторин — 0—23.

НТ 834 Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления полиграфпромышленности при СНК ЧАССР. Заказ № 260. Ф. 8. 52 64 п. л.